KLEINE TEXTE FÜR THEOLOGISCHE UND PHILOLOGISCHE VORLESUNGEN UND ÜBUNGEN

HERAUSGEGEBEN VON HANS LIETZMANN

1 Das Muratorische Fragment und die monarchianischen prologe zu den evangelien, herausgegeben von Prof. Lic. Hans Lietzmann. 2. Aufl. 16 S. 0.30 M.

2 Die drei ältesten Martyrologien, herausgegeben von Prof. Lic. Hans Lietzmann. 16 S. 0.40 M.

3 Apocrypha I: Reste des Petrusevangeliums, der Petrusapocalypse und des Kerygma Petri, herausgegeben von Prof. Lic. Dr. Erich Klostermann. 2. Aufl. 16 S. 0.30 M.

4 Ausgewählte Predigten I: Origines Homilie X über den propheten Jeremias, herausgegeben von Prof. Lic. Dr. Erich Klostermann. 16 S. 0.30 M.

5 Liturgische Texte I: Zur geschichte der orientalischen taufe und messe im 2. und 4. jahrhundert, ausgewählt von Prof. Lic. Hans Lietzmann. 2. Aufl. 16 S. 0.30 M.

6 Die Didache, mit kritischem apparat herausgegeben von Prof. Lic. Hans Lietzmann. 2. Aufl. 16 S. 0.30 M.

7 Babylonisch-assyrische Texte, übersetzt von Prof. Dr. Carl Bezold I: Die schöpfungslegende. 20 S. 0,30 M.

8 Apocrypha II: Evangelien, herausgegeben von Prof. Lic. Dr. Erich Klostermann. 2. Aufl. 21 S. 0.40 M.

9 Ptolemaeus Brief an die Flora, herausgegeben von Prof. D. Adolf Harnack. 10 S. 0.30 M.

10 Die Himmelfahrt des Mose, herausgegeben von Prof. Lic. Dr. Carl Clemen. 16 S. 0.30 M.

11 Apocrypha III: Agrapha, neue Oxyrhynchuslogia, hrsgeg. von Prof. Lic. Dr. Erich Klostermann. 20 S. 0.40 M.

12 Apocrypha IV: Die apokryphen briefe des Paulus an die Laodicener und Korinther, herausgegeben von Prof. D. Adolf Harnack. 23 S. 0.40 M.

13 Ausgewählte Predigten II: Fünf festpredigten Augustins in gereimter prosa, herausgegeben von Prof. Lic. Hans Lietzmann. 16 S. 0.30 M.

14 Griechische Papyri, ausgewählt und erklärt von Prof. D. Hans Lietzmann. 2. Aufl. 32 S. 0.80 M.

15/16 Der Prophet Amos, Hebräisch und Griechisch, herausgegeben von D. Johannes Meinhold und Lic. Hans Lietzmann. 32 S. 1.00 M.

17/18 Symbole der alten Kirche, ausgewählt von Prof. Lic. Hans Lietzmann. 32 S. 0.80 M.

19 Liturgische Texte II: Ordo missae secundum missale romanum, herausgegeben von Prof. Lic. Hans Lietzmann. 23 S. 0.40 M.

KLEINE TEXTE FÜR THEOLOGISCHE UND PHILOLOGISCHE VORLESUNGEN UND ÜBUNGEN

HERAUSGEGEBEN VON HANS LIETZMANN

65

AUS DER ANTIKEN SCHULE

SAMMLUNG GRIECHISCHER TEXTE AUF

PAPYRUS HOLZTAFELN OSTRAKA

AUSGEWÄHLT UND ERKLÄRT

VON

Dr. ERICH ZIEBARTH

BONN

A. MARCUS UND E. WEBER'S VERLAG

1910

C. WESSELY, Einige Reste griechischer Schulbücher. Studien zur Palaeographie und Papyruskunde. II (1902) XLII ff.

P. JOUGUET, G. Lefebvre, Deux ostraka de Thèbes. Bull. corr. hell. 28 (1904) 201 f.

O. CRUSIUS, Aus antiken Schulbüchern. Philol. 64 (1905) 142 f.

J. GRAFTON MILNE, Relics of Graeco-Egyptian Schools. Journ. hell. stud. 28 (1908) 121 f.

E. ZIEBARTH, Aus dem griechischen Schulwesen (1909) S. 106 f.

P. E. SONNENBURG, Aus dem antiken Schulleben. Das humanistische Gymnasium 1909, 197 f.

G. KENYON, Two Greek School-Tablets. Journ. hell. stud. 29 (1909) 29 f.

BUCHSTABENSCHREIBEN

1 Ostrakon im British Museum, G. 5. 079×064 mm. J. Grafton Milne, n. 1.

Α	Ω	Ι	Π
Β	Ψ	Κ	Ο
Γ	Χ	Λ	Ξ
Δ	Φ	Μ	Ν
Ε	Υ		
Ζ	Τ		
Η	C		
Θ	Ρ		

Zum gebrauch von ostraka vgl. Diog. Laert. VII 174 τοῦτόν (Κλεάνθην) φασιν εἰς ὄστρακα καὶ βοῶν ὠμοπλάτας γράφειν ἅπερ ἤκουε παρὰ τοῦ Ζήνωνος, ἀπορίᾳ κερμάτων ὥστε ὠνήσασθαι χαρτία. zur einübung des alphabets vorwärts und rückwärts vgl. Quintil. Inst. or. I 1, 25. Quae causa est praecipientibus, ut etiam, cum satis adfixisse eas pueris recto illo quo primum scribi solent contextu videntur, retro agant rursus et varia permutatione turbent. dazu die ganz ähnliche übung auf einem säulenstück von Sparta Ann. Brit. School Athens XII 476 und den Papyrus von Hermopolis (I n. Chr.) bei Wessely, Stud. II s. XLV n. 2. entsprechend schreiben der zahlzeichen papyr. erzherzog Rainer L. P. 61 bei Wessely Stud. II s. LVI. übung der ordinalzahlen Grafton Milne n. 16.

2 Ostrakon im British Museum (G. 20) 8×9 cm. Grafton Milne n. 2.

Ἀχι[λλ]εύς | Βίων Γάϊος | Δίων Ἔρως Ζήνων | Ἥρων Θέων Ἴων | Κλέων Λέων Μάρων [Ν . . . || Ξέρξης Ὀρφ(ε)ύς [Π . . . | Ῥοῦφο[ς Σ . . . Τ . . . Υ . . . | Φίλω[ν Χ . . . Ψ . . . Ω . . . |

Einübung des alphabets an alphabetisch angeordneten eigennamen.

3 Ostrakon im British Museum (G. 19) 256×131 mm. Grafton Milne n. 4.

Νοῦς | Ξαρ | Οὖς | Πούς | Ῥωμαίο[υς | Σοφούς | Ταύρους | Υἱούς | Φί]λους | Χρόν]ους | [Ψ . . . | [Ω . . . ς |

Die anfangsbuchstaben in alphabetischer folge vom lehrer vorgeschrieben. die worte auf -ους vom schüler gebildet.

SILBENSCHREIBEN

4 Papyrus erzherzog Rainer L. n. 53 aus Hermopolis (I n. Chr.) bei Wessely Stud. II s. LIX.

col. 1 το τυ τω φα φε φη φι φο φυ φω χα χε χη χι χο χυ χω ψα ψε ψη ψι | col. 2 ψο ψυ

ψω αν εν ην ιν ον υν ων βαν βεν βην βιν βον βυν βων γαν γεν γην γιν γον [γυν] ¦ col. 3 γων δαν δεν δην διν δον δυν δων ζαν ζεν ζην ζιν ζον ζυν ζων ϑαν ϑεν ϑην ϑιν ϑον ϑυν ϑων καν κεν κην κιν | col. 4 κο[ν] κυ[ν] κων λα[ν] λεν λη[ν] λι[ν] λο[ν] λυ[ν] λω[ν] μα[ν] με[ν] μη[ν] μι[ν] μο[ν] μυ[ν] μω[ν] να[ν] νε[ν] νη[ν] νι[ν] νο[ν] νυ[ν] νω[ν] ξα[ν] ξε[ν] ξη[ν] ξι[ν] | col. 5 ξον ξυν ξων παν πεν πην πιν πον πυν πων ραν ρεν ρην ριν ρον ρυν ρων σαν σεν σην σιν σον συν σων τα[ν] τ[εν] [την] | col. 6 τ[ι]ν τον τυν των φαν φεν φην φιν φον φυν φων χαν χεν χην χιν χον χυν χων ψαν ψεν ψην ψιν ψον [ψυν] [ψων]

Vgl. zur methode Dion. de comp. verb. 25 πρῶτον μὲν τὰ ὀνόματα (τῶν γραμμάτων) ἐμανϑάνομεν, ἔπειτα τοὺς τύπους καὶ τὰς δυνάμεις, εἶϑ' οὕτω τὰς συλλαβὰς ... ἀρχόμεϑα γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν κατὰ συλλαβήν. Hermeneumata pseudodositheana. Corp. gloss. lat. III 646 ἐν τούτοις κελεύοντος καϑηγητοῦ ἐγείρονται οἱ μικροὶ πρὸς τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς συλλαβὰς κατέλεξεν τούτοις εἷς τῶν μειζόνων, ἄλλοι πρὸς τὸν ὑποδιδακτὴν τάξει ἀποδιδοῦσιν, ὀνόματα γράφουσιν, στίχους ἔγραψαν. ähnliche systematische übung der bildung von silben und lautkomplexen im pap. erzh. Rainer L. N. 50—52 bei Wessely s. XLV—XLIX (verbindung der sieben vokale mit einem endkonsonanten, durchübung aller konsonanten mit dieser siebengliedrigen gruppe.)

5 Ostrakon aus Oxyrhynchos im British Museum. Grafton n. 3.

Η[. . | Θ[. . | Ι[. . . | Κ[. . || Λ[. . | Μ[. . | Να νε ν . . | Ξα ξε ξη ξι ξο ξ[. | Θ]α ϑε ϑη ϑι ϑο || Π]α πε πη π[ι . . | Ρα ρε ρη ρ[ι . . | Σα σε ση σι σ[ο . . | Τα τε τη τι . . | Υα υε υη υι . . || Φα φε φη | Χα χε χη χι | Ψα ψε ψη . .

Bildung von silben, vgl. den attischen ziegelstein. Dumont Arch. miss. scient. et litt. VI (1871). 405. (s. Griech. Schulw. 106) mit αρ βαρ γαρ δαρ | ερ βερ γερ δερ.

6 Pap. erzh. Rainer LN. 59 (VI n. chr.) bei Wessely s. LV.

col. 1 [βα]β [βε]β [βηβ] [βιβ] [βοβ] [βυβ] [βωβ] | [γαγ] [γεγ] [γηγ] [γιγ] [γογ] || col. 2 γυγ γωγ | δαδ δεδ δηδ διδ δοδ [δ]υδ [δ]ωδ | [ζαζ] [ζεζ] [ζηζ] [ζιζ] [ζοζ] || col. 3 ζυζ ζωζ | ϑαϑ ϑεϑ ϑηϑ ϑιϑ ϑοϑ ϑυϑ ϑωϑ | καχ κεκ κηκ || col. 4 κικ κοκ κυκ κωκ | λαλ λελ ληλ λιλ λολ λ[υλ] [λωλ] | [μαμ]

Dieselben konsonanten am anfang und ende, in der mitte die sieben vokale, gebräuchliche übung wie die bezeichnung von κ als κακ und λ als λαλ in der von Wessely zitierten kamelsbeschreibung zeigt BGU I 153, z. 16 ἐπὶ τῷ δεξιῷ μηρῷ ϑητα ει καὶ νυ ητα καὶ [ἐπὶ] τῇ δεξι[ᾷ σ]εαγόνι κακ λαλ αλφα vgl. z. 34 f. ἐπὶ το δεξιῷ μηρῷ ϑὲ καὶ νῆ καὶ ἐπὶ τῇ δεξιᾷ σεαγόνι κλα.

SCHÖNSCHREIBÜBUNGEN UND DIKTATE

7 Pap. erzh. Rainer L. N. 54 aus Hermopolis (I n. Chr.) bei Wessely Stud. s. LVII.

Παρὰ Θ[εογεί]τωνο̣[ς τ]οῦ Εἰρηνα[ίο]υ γραμματέως
παρὰ Θεογείτωνος [τ]ο[ῦ] Ἰρηναίο[υ] γραμμ(α)τ(έως) κωμῶν
πεδίου Κερκ̣σηι ανα πυρ
φ φιλοπόνει γράφω[ν].
κωμῶν τῶν ἐπὶ τ[οῦ] μεγά[λο]υ ποταμοῦ
κωμῶν τῶν επι τ
κωμῶν τῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου π[οταμοῦ]
[φιλοπόνει] γράφων μ . .
σ̣ενιπανε . .
[κωμῶν τ]ῶν ἐπὶ τοῦ μεγά[λου ποταμοῦ
[φιλοπόνει γρ]άφων . .

V. 2 aus der variante Ἰρηναίου folgert P. E. Sonnenburg Das humanist. Gymnasium 1909, 201, dass es sich hier um ein diktat handelt.

8 Fünf wachstafeln aus Abusir (12,05×16), jetzt in New York, zuerst veröffentlicht von Felton Proceedings of the Amer. Acad. of Arts and Sciences III (1857) 371 f. nachträge IV (1858) 23; danach von Welcker Rhein. Mus. XV (1860) 157; Froehner Ann. de la Société franç. de Numism. III (1868) p. LXVIII ff.; Kaibel, Ep. gr. 1117 a; Anth. Pal. App. ed. Cougny n. 57; E. J. Goodspeed Mél. Nic. 182 n. 7.

Ὅταν ποιῶν πονηρὰ | χρηστά τις λαλῇ καὶ | τὸν παρόντα πλη- | σίον μὴ λανϑάνῃ δι- || πλασίως αὐτῶ γίνε- | ται ἡ πονηρία. ||

Mehrfach wiederholt nach der vorschrift des lehrers in grösseren buchstaben. eine wiederholung zeigt nach Felton Proc. IV 23 die unterschrift des lehrers ὁ πρῶτος εὖ ποι[ήσας] oder nach der lesung von Edv. Smith bei Fröhner Ann. Soc. Numism. III p. LXXII εὖ ποιεῖ, ein zeugnis der zufriedenheit nach Welcker.

9 Drei wachstafeln aus Abusir (11×17,05), Felton a. a. O., jetzt in New York s. E. J. Goodspeed ebenda n. 8.

῞Οταν ποιῶν πονηρὰ | χρηστά τις λαλῇ καὶ τὸν | παρόντα πλησίως μὴ | λανθάνι διπλασίως αὐτῶ || φθάρνεται, ἡ πονηρία | φιλοπονεῖ.

Einmal wiederholt mit censur φιλοπονεῖ (ει in ligatur nach E. Smith; φιλοπονε Goodspeed), z. 5 statt φθάρνεται las Felton φθαρήσεται „hols der teufel", ausdruck der ungeduld des knaben. zum gebrauch der wachstafel (πινακίδες) (beschreibung bei Schubart das Buch bei den Griechen u. Römern (1907) 16 f.) vgl. Hermeneumata Pseudodosith. Corp. gloss. Lat. III 646 vgl. 225. 377. ἐπιδίδωσίν μοι ὁ παῖς ὁ ἐμὸς καμπτροφόρος τὰς πινακίδας, θήκην γραφείων, παραγραφίδα. τῷ ἐμῷ τόπῳ καθήμενος λειαίνω. παραγράφω πρὸς τὸν ὑπογραμμόν· γράψας δὲ δεικνύω τῷ διδασκάλῳ· ἐδιώρθωσεν, ἐχάραξεν· κελεύει με ἀναγινώσκειν . . . Herod. III 14 κὴ μὲν τάλαινα δέλτος, ἣν ἐγὼ κάμνω κηροῦσ' ἑκάστου μηνός, ὀρφανὴ κεῖται πρὸ τῆς χαμεύνης τοῦ ἐπὶ τοῖχον ἑρμῖνος. Lukian somn. 2. Pap. Oxyr. IV 736 col. II 16 κηροῦ καὶ γραφείου παίδων ὀβολός.

10 Holztafel aus Abusir (13,5×30 cm), jetzt in New York sammlung Abbott. Felton Proc. IV, 25; Welker Rh. Mus. XV, 157; Froehner a. a. O.; Kaibel Ep. 1117 b: Auth. Pal. III n. 58; Goodspeed n. 6.

Ὧ μὴ δέδωκεν ἡ τύ-|χη κοιμωμένῳ | μάτην δραμῖται, κἂν | ὑπὲρ Λάδαν δράμῃ. | . . . . . . || ὦ μὴ δέδωκεν ἡ τύχη | κοιμωμένω = μάτη-|ν δραμῖται κἂν ὑπὲρ Λά-|δαν δράμη ὦ μὴ δέδω-|κεν ἡ τύχη κοιμωμέν-|ω = μάτην δραμῖται κἂ-|ν ὑπὲρ Λάδαν δραμῇ | ὦ μὴ δέδωκεν ἡ τύ-|χη κοιμωμένω = μά-|την δραμῖται κἂν ὑπ-||ὲρ Λάδαν δράμη ὦ | μὴ δέδωκεν ἡ τύ-|χη κοι(μω)μένω = μ.

11 a Vier tafeln von Sykomorenholz (0,15×0,19) aus Ägypten, „dans les galeries du château Borelly" in Marseille. W. Fröhner Ann. de la société franç. de Numismat. et d' archéol. III (1868) p. LXVIII f.; Kaibel Ep. gr. 1119.

Taf 1. vorschrift des lehrers.

Ἄμπελος ὕδωρ | πιοῦσα παρὰ τοῦ | δεσπότου ἀκρα- | τῶν *(so)* αὐτῶ ἀποδιδώ-||σει τὴν χάριν διπλῆν|= φιλοπονεῖ = *(in kleineren buchstaben).*

Taf. 2. dieselbe vorschrift in anderer zeilenabteilung dreimal von kinderhand wiederholt, jedesmal mit der unterschrift =φιλοπονεῖ=. taf. 3. dasselbe zweimal, dann noch bis ἀποδιδώσει. taf. 4. dasselbe dreimal. taf. 3, 1 zeigt eine korrektur des lehrers, wiederholung des A von πιοῦσα am rande, da das A des schülers leicht mit Δ verwechselt werden konnte. drei der tafeln tragen am oberen rand den vermerk: M. Αὐρήλιος Θεόδωρος τοῦ Ἀνουβίωνος ἔγραψα τῇ ε Θ (auf taf. 4 τῇ κ′ am 20 ten), gehörten also demselben knaben wie die folgenden tafeln.

11 b Zwei holztafeln, durch fäden verbunden, mit tinte beschrieben im Museum von Marseille (Catalogue Clot-Bey n. 340) h. 0,18 br. 0,31. W. Fröhner a. a. O.

Αὐρήλιος Θεόδωρος Ἀνουβίωνος ἔγραψα τῇ κθ' ἡμέρα ἡλίου | ὑπατίας Φλαυείου Κωνσταντίου καὶ Οὐα . . . . ι τῶν ἐπάρχων. (Konsuln 294, 300, 302, 305—306).

Darunter der dreimal wiederholte text

Χάλκας ὁ μάντις μαθὼν ἄλλων . . . τὰ | τοῖς Ἕλλησιν κατὰ τὸ . . . | Ἀγαμέμνων τὴν ἑαυτοῦ θυγατέραν | Εἰφειγένειαν θῦσ[αι . . .

12 Hawara Papyr. 24 recto

Non tibi Tyndaridis facies [invisa Lacaenae]

Siebenmal wiederholt. verso. sieben wiederholungen eines verses, der auf *int velocius* endet. schreibübung nach Grafton Milne Journ. hell. stud. 28 (1908) 125.

13 Ostrakon im British Museum (G. 7) 066×098 mm. Grafton Milne n. 7.

Ὁ μηθὲν ἀδικῶν | οὐδενὸς δεῖται νό-|μου.

Korrekturen μηθεν aus μηθαν, ουδενος aus ουθενος.

14 Zwei wachstafeln im British Museum Add. ms. 34186. Hesseling Journ. hell. stud. 13, 296; Kenyon Journ. hell. stud. 29, 39.

Σοφοῦ παρ' ἀνδρὸς προσδέχου συμβουλίαν
μὴ πᾶσιν εἰκῇ τοῖς φίλοις πιστεύεται.

Vorschrift des lehrers, zweimal vom schüler auf mit dem lineal gezogenen linien wiederholt. v. 1 aus Menander, Monostich. 476 Meineke.

15 Holztafel. Berlin Kgl. Mus. nr. 13234. Erman-Krebs aus den Papyrus der Kgl. Museen s. 233; Ziebarth aus dem griech. Schulwesen s. 109.

Φιλοπόνει, ὦ παῖ, μὴ δαρῇς

Vom schüler viermal wiederholt, offenbar als strafarbeit.

16 Sieben wachstafeln mit erhöhtem rand und vertiefter schreibfläche durch eine dicke schnur zusammengehalten, sämtlich beschrieben bis auf die erste schutzseite, gefunden in Palmyra, jetzt in Leyden. (Tabulae Assendelftianae) III jh. n. Chr. Hesseling Journ. hell.

stud. XIII 293 f.; Crusius Philol. 53, 228 f. abbild. in Babrius ed. Crusius edit. minor.

I^{v} und VII^{v}. Ἔμμορέ τοι | τειμῆ ὅς τ' ἔμ- | μορε γείτονος ¦ αἰσθλοῦ· λείου.

Beide tafeln von der hand des schülers, wie die fehler in dem Hesiodvers (werke und tage 387) τειμή und αἰσθλοῦ andeuten. die unterschrift λείου unter beiden tafeln (von λειόω = λεαίνω glätte) wie unter VII^{v} [σ]φαλερά aber daneben ὡρέως (= ὡραίως) scheinen eine censur des lehrers zu geben, der auch VII^{v} deutlich durchgestrichen hat. es folgen auf II—VI 14 fabeln des Babrius geschrieben in vielen absätzen nach diktat des lehrers, wie Crusius im einzelnen gezeigt hat. der text ist vielfach vom lehrer zurechtgemacht, mitunter ist „eine dürre, schulmeisterliche ὑπόθεσις in mehr als zweifelhaften versen" an die stelle der lebendigen Erzählung des Babrius getreten (s. Crusius s. 238; Babrius ed. min. p. 43). — weitere benutzung des Babrius im schulunterricht veranschaulicht pap. Amherst II 26 (um 400 n. Chr.), der fab. XI. XVI teilweise mit lateinischer übersetzung enthält (vgl. Radermacher Rh. Mus. 57, 142 f.; Ihm Hermes 37, 147 f.).

17 Wachstäfelchen. Bodleian library gr. inscr. 4.

Θεὸς οὐδ' ἄνθρωπος Ὅμηρος.

Angeführt von Hesseling Journ. hell. st. XIII (1892/3) 296. Ueber Homer im Unterricht s. Ziebarth, Zum griech. Schulwesen. Oesterreich. Jahreshefte 1910.

18 Holztafel im Institut français zu Cairo. Unzialschrift aus guter zeit. P. Jouguet u. G. Lefebvre Bull. corr. hell. XXVIII (1904) 207.

[Ὥς οἱ μὲν]
Τρῶες φυλακὰς ἔχον αὐτὰρ Ἀχαιοὺς θεσπεσίη ἔχε [φύζα, φόβου κρυόεντος]
ἑταίρ(η), πένθει [δ'] ἀτλήτω βεβολήατο πάντες ἄριστοι. [ὡς δ' ἄνεμοι]
δύο πόντον ὀρίνετον ὀχθηόεντα, βορέης καὶ ζέφυρος, τὼ δὲ Θράκ(η)θ[εν ἄητον],
[ἐλθόντ' ἐξ]απίνης· ἄμυδις δέ τε κῦμα κελαινὸν κορθύεται πολλὸν [δὲ παρὲξ ἅλα φῦκος ἔχευεν].

Homer I 1—7 ohne wortabteilung in unzialschrift. 2 ἑταίρου. 3 die ganze zeile 3 ist vom schüler wiederholt.

ÜBUNG IN SILBEN- UND WORTABTEILUNG

19 Holztafel. pap. Heidelberg. 305. (0,51×0,009) Crusius Philol. 64, 146; Ziebarth aus d. griech. Schulw. s. 108.

᾿Αρ	ξαι	καὶ	
χεὶρ		στί	χον
ἀγα	θὴ	ὀρ	θόν
κα	λὰ		
γράμ	ματα		

Rechts unten

κ]αλὰ γράμματα
ἄρξ]αι καὶ χεὶρ στί-
χον ὀρθόν.

20 Zwei unverbundene weiss gestrichene brettchen im Berliner Museum, erwähnt von P. Schubart das Buch bei den Griech. u. Röm. (1907) 17, hier mitgeteilt nach eigenen notizen.

῾Ως | δ' ὅτε | κινήσῃ | Ζέφυρος | βαθὺ | λήϊον | ἐλθών

Folgen die verse B 147—159, bei denen die worttrennung durch striche bezeichnet ist, und unten rechts Παχων ς', das datum der schularbeit. ganz ähnlich scheint Brit. Mus. Add. 33293. holztafel, weiss gestrichen. vorderseite Γ 273—277, rückseite v. 278—285 mit silbenaccent und worttrennung. III jh. n. Chr. nach Kenyon Journ. hell. stud. 29, 39. vgl. auch das weisse Ostrakon Brit. Mus. 18711, auf welches ein schüler nach diktat Eur. Phoen. 107—118, rücks. 128—139 geschrieben hat. H. R. Hall, Class. Rev. 18 (1904) 2.

KONJUGIERÜBUNGEN

25 Pap. erzh. Rain. A. N. 534 Fayum (VI n. Chr.) bei Wessely Stud. s. LVIII.

[γράφε]τ[α]ι	ἐγεγράφθην
γράφεσθ[ον]	ἐγεγράφθης
γράφεσθον	ἐγεγράφθη
γραφόμεθα	[ἐγρ]άφθητον
γράφεσθε	ἐγραφθήτην
[γράφον]ται	ἐγράφθημεν
. . . ικος	ἐγράφθητε
. . . μ]ην	ἐγρά[φθησαν]
. . . . .	. . . . . .

22 Holztafel. Brit. Mus. Add. 37516. Kenyon Journ. hell. stud. 29, 30f.

Recto

ὁ Πυθαγόρας φιλόσοφος ἀποβὰς καὶ γράμματα διδάσκων συνεβούλευεν τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι. | τοῦ

Πυθαγόρου φιλοσόφου ἀποβάντος καὶ γράμματα διδάσκοντος λόγος ἀπομνημονεύεται συνβουλεύοντος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπ[έ]χεσθ[αι] | τῷ Πυθαγόρα φιλοσόφῳ ἀποβάντι καὶ γράμματα διδάσκοντι ἔδοξεν συνβουλεῦσαι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | τὸν Πυθαγόραν φιλόσοφον ἀποβάντα καὶ γράμματα διδάσκοντά φασιν συνβουλεῦσαι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | ὦ Πυθάγορε φιλόσοφε ἀποβὰς καὶ γράμματα διδάσκον σύ ποτε συνεβουλεύσατον τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι

καὶ δυκῶς· | τὼ Πυθαγόρα φιλοσόφω ἀποβάντην καὶ γράμματα διδάσκοντε συνβουλευέτην τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | τοῖν Πυθαγόροιν φιλοσόφοιν ἀποβάντοι̣ν̣ καὶ γράμματα διδασκόντοιν λόγος ἀπομνημονεύεται συνβουλευόντοιν τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνω[ν] ἀπέχεσθαι | τοῖν Πυθαγόροιν φιλοσόφοιν ἀποβάντοιν καὶ γράμματα διδασκόντοιν ἔδοξεν συνβουλεῦσαι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | τὼ Πυθαγόρα φιλοσόφω ἀποβάντην καὶ γράμματα διδάσκοντέ φασιν συνβουλεῦσαι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | ὦ Πυθαγόρα φιλοσόφω ἀποβάντην καὶ γράμματα διδάσκοντε σφώ ποτε συνβουλευσάτην τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι

καὶ πληθυντικῶς· | οἱ Πυθαγόραι φιλόσοφοι ἀποβάντες καὶ γράμματα διδάσκοντες συνεβουλεύσθην τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | τῶν Πυθαγορῶν φιλοσόφων ἀποβάντων καὶ γράμματα διδασκόντων λόγος ἀπομνημονεύεται συνβουλευσάντω̣ν̣ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | τοῖς Πυθαγόραις φιλοσόφοις ἀποβᾶσ̣ι̣ καὶ γράμματα διδασκόντοις ἔδοξεν συνβουλεῦσαι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | τοὺς Πυθαγόρας φιλοσόφους ἀπο[βάν]τας καὶ γράμματα διδάσκοντάς φασιν συνβουλεῦσαι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσθαι | ὦ Πυθαγόραι φιλόσοφοι ἀποβάντες καὶ γράμματα διδάσκοντες ὑμεῖς ποτε συνβουλευέτ̣ι̣ν̣ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐναιμόνων ἀπέχεσ[θαι]

Die abwandlung dieses übungssatzes durch sämtliche kasus des subjekts erfolgte, wie A. Brinkmann Rhein. Mus. 65, 152 erkannt hat, genau nach der grammatischen vorschrift, die auf taf. 30 erhalten und von Brinkmann auch in den Progymnasmata des Theon nachgewiesen ist.

Verso.

εὐκτικά
νικοῖμι
νικοῖς
νικοῖ
παρακ(είμενα)
νενικήκοιμι
νενικήκοις
νενικήκοι
ἀό(ριστα)
νικήσαιμι
νικήσαις
νικήσαι
μέλ(λοντα)
νικήσοιμι
νικήσοις
νικήσοι
δυικά
νικοῖτον
νικοίτην
παρακ(είμενα)
νενικήκοιτον
νενικηκοίτην
ἀό(ριστα)
νικήσαιτον
νικησαίτην
μέλ(λοντα)
νικήσοιτον
νικησοίτην

πληθυντικά
νικοῖμεν
νικοῖτε
νικοῖεν
παρακ(είμενα)
νενικήκοιμεν
νενικήκοιτε
νενικήκοιεν
ἀό(ριστα)
νικήσαιμεν
νικήσαιτε
νικήσαιεν
μέλ(λοντα)
νικήσοιμεν
νικήσοιτε
νικήσοιεν
παθητικά
νικοίμην
νικοῖο
νικοῖτο
παρακ(είμενα)
νενικηκοίμην
νενικήκοιο
νενικήκοιτο
ἀό(ριστα)
νικηθείην
νικηθείης
νικηθείη
μέ(σα) ἀό(ριστα)
νικησαίμην
νικήσαιο
νικήσαιτο

μέλ(λοντα)
νικηθησοίμην
νικηθήσοιο
νικηθήσοιτο
μέ(σα) μέλ(λοντα)
νικησοίμην
νικήσοιο
νικήσοιτο
δυικά
νικοίμεθον
νικοῖσθον
νικοίσθην
παρακ(είμενα)
νενικηκοίμεθον
νενικήκοισθον
νενικηκοίσθην
ἀό(ριστα)
νικηθείητον
νικηθειήτην
μέ(σα) ἀό(ριστα)
νικησαίμεθον
νικήσαισθον
νικησαίσθην
μέλ(λοντα)
νικηθησοίμεθον
νικηθήσοισθον
νικηθησοίσθην
μέ(σα) μέλ(λοντα)
νικησοίμεθον
νικήσοισθον
νικησοίσθην

πληθυντικά
νικοίμεθα
νικοῖσθε
νικοῖντο
παρακ(είμενα)
νενικηκοίμεθα
νενικήκοισθε
νενικήκοιντο
ἀό(ριστα)
νικηθείημεν
νικηθείητε
νικηθείησαν
μέ(σα) ἀό(ριστα)
νικησαίμεθα
νικήσαισθε
νικήσαιντο
μέλ(λοντα)
νικηθησοίμεθα
νικηθήσοισθε
νικηθήσοιντο
⟨μέ(σα)⟩ μέλ(λοντα)
νικησοίμεθα
νικήσοισθε
νικήσοιντο
μετοχαί
νικῶν
παρακ(είμενα)
νενικηκώς
ἀό(ριστα)
νικήσας
μέλ(λοντα)

νικήσων
δυικά
νικόντε
παρακ(είμενα)
νενικηκότε
ἀό(ριστα)
νικήσαντε
μέλ(λοντα)
νικήσοντε
πληθυντικά
νικόντες
παρακ(είμενα)
νενικηκότες
ἀό(ριστα)
νικήσαντες
μέλ(λοντα)
νικήσοντες
παθητικά
νικόμενος
παρακ(είμενα)
νενικημένος
ἀό(ριστα)
νικηθείς
μέ(σα) ἀό(ριστα)
νικησάμενος
μέλ(λοντα)
νικηθησόμενος
μέ(σα) μέλ(λοντα)
νικησόμενος

δυικά
νικομένω
παρακ(είμενα)
νενικημένω
ἀό(ριστα)
νικηθέντε
μέ(σα) ἀό(ριστα)
νικησαμένω
μέλ(λοντα)
νικηθησομένω
μέ(σα) μέλ(λοντα)
νικησομένω
πληθυντικά
νικόμενοι
παρακ(είμενα)
νενικημένοι
ἀό(ριστα)
νικηθέντες
μέ(σα) ἀό(ριστα)
νικησάμενοι
μέλ(λοντα)
νικηθησόμενοι
μέ(σα) μέλ(λοντα)
νικησόμενοι
ιη

„Das paradigma ist ganz nach der schablone durchkonjugiert. so wird der optativ des passiven perfekts . . . gebildet.“ Brinkmann.

HOMERPRÄPARATION

23 Berliner Papyr. n. 5014 bei Erman-Krebs aus d. Papyr. d. Kgl. Mus. s. 232.

Πη[ληϊάδεω]	παιδὶ το[ῦ Π]ηλέως
Ἀχιλῆος	τοῦ Ἀχιλλέως
οὐλομένην	ὀλεθρίαν
ἥ	ἥτις
μυρία	πολλὰ
Ἀχαιοῖς	τοῖς Ἕλλησι
ἄλκεα	κακὰ
[ἔθηκ]εν	ἐποίησεν
[πολ]λὰς δὲ	πλείστας δὲ
[ἰφ]θίμους	ἰσχυρὰς
ψυχὰς	τὰς ψυχὰς
Ἡρώων	τῶν ἡμιθέων ἀνδρῶν
αὐτοὺς δὲ	τὰ δὲ σώματα αὐτῶν
ἑλώρια	ἑλκίσματα
	σπαράγματα (*sic*)
τεῦχε	ἐποίει
κύνεσι	τοῖς κυσὶ
οἰωνοῖσι δὲ πᾶσι	καὶ πᾶσι τοῖς σ[αρ-
	κο]φά[γ]οι[ς]
	ὠρνέοις λεγ[ομένοις]
Διὸς δὲ	ἡ δὲ τοῦ Διὸ[ς]
ἐτελείετο	ἐτελειοῦτο
βουλή	ἡ γνώμη
ἐξ οὗ δὴ	ἀφ' οὗ δὴ χρό[νου]
τὰ πρῶτα	τὴν ἀρχὴ[ν]
διαστήτην	[δι]έστη[σαν]

Verso

ὁ γὰρ	οὕτως [γὰρ]
βασιλῆι	[τῷ] βασιλ[εῖ]
χωλωθεὶς	[ὀργισ]θεὶς
νοῦσον	λιμικὴν νόσον
ἀνὰ στρατὸν	ἀνὰ τὸ στράτευμα
ὦρσεν	ἐνέβαλεν
κακὴν	κακω[τι]κὴν
ὀλέκοντο δὲ	ἀπόλυντο δὲ
λαοὶ	οἱ ὄχλοι
οὕνεκα	[δι]ότι
τὸν Χρύσιν	τὸν πατέρα Χρύσιν
[ἠτί]μισεν	ἀτίμως ἀπέπεμψεν
[ἀρητ]ῆρα	τὸν ἱερέα
[᾿Ατρε]ίδης	ὁ τοῦ Ἄτρεως παῖς
[θ]οὰς	ταχείας
[ἐ]πὶ νῆας	ἐπὶ τὰς ναῦς
[᾿Αχ]αιῶν	[τῶ]ν Ἑλλήνων

Präparation d. h. paraphrase von A 1—6, 9—12 v. 3 ist Ἄϊδι προΐαψεν ausgelassen. hinter verso 14 fehlt ὁ γὰρ ἦλθε.

FREIE ÜBUNGEN

24 Ostrakon aus Theben. h. 0,20, br. 0,10—0,07. unzialschrift. P. Jouguet u. G. Lefebvre Bull. corr. hell. XXVIII (1904) 201; O. Crusius Philol. 64 (1905) 142 Th. Reinach Bull. corr. hell. XXIX 257; Leo Herm. 40, 159; Sonnenburg Human. Gymn. 1909, 201.

[Π]ατὴρ ποθ᾿ υἱὸν εὖ ποροῦν-¦τα τῷ βίῳ καὶ μηδὲν | αὐτῷ τὸ σύνολον δωρούμε-|νον ἐπὶ τὸν Σκύθην ᾿Ανά-||χαρσιν ἦγεν εἰς κρίσιν· | ὀβόα δ᾿ ὁ υἱὸς τοῦτον μὴ | θέλων τρέφειν· οὐκ οἰκίαν, | οὐ κτῆμα, οὐ χρησοῦ βάρος; | Ποῖός τις οὖν τύραννος ἢ ποῖος κριτὴς || ἢ νομοθέτης ἀρχαῖος ἐνδίκως ἐρεῖ; (ἔτους) δ´ Αὐτοκράτορος Καίσαρος Τίτου Αἰλ[ίου ῾Α](δρι) δριανοῦ ᾿Αντωνίνου.

Versabteilung nach Crusius. 6 ὁ δ᾿ υἱὸς ἐβόα Crusius, was der nach dem diktat des lehrers schreibende schüler falsch stellte; ἐβόα δ᾿ ὁ υἱὸς μὴ θέλων αὐτὸν τρέφειν Rein. ἐβόα δ᾿ ἐκεῖνος· τοῦτον οὐ θέλω τρέφειν Leo. 8 οὐ κτῆμα⟨τ᾿⟩ Crusius. nach βάρος etwa αὐτῷ χορηγεῖν Leo.

25 Fayûm papyrus. Grenfell-Hunt Greek Papyri II n. 84; Sudhaus Rhein. Mus. 56, 309. IV—V jh. n. Chr. vgl. Sonnenburg Human. Gymn. 1909, 204.

Υἱὸς τὸν εἴδιον | πατέραν φωνεύσας καὶ | τοὺς νόμους φοβη|θεὶς ἔφυγεν εἰς ἐρη||μίαν ⁝ καὶ διὰ τῶν ὀ[ρέων, παρερχόμενος | ἐδιώκαιτο ὑπὸ λέ|οντος ⁝ καὶ διωκό|μενος ὑπὸ τοῦ λέ||ω[ντος] ἀνῆλθεν εἰς | δέν[δρον : καὶ] γ|ύρῶν | δράκοντ[α ἀνερχό]||μενος ἐπὶ τὸ δέ|δρον καὶ δηνά||μενος ἀνελθεῖν | [διὰ τὸν] δράκοντα | [πάλιν κ]ατ[ῆλ]θε κ[ακουρ]γία οὐ λ|ανθάνει θεόν.

ἄει τὸν θεῖον τοὺς | κακοὺς πρὸς τὴ|ν δέκην.

14 sinn: ‘und da er hätte hinaufklettern können’, also nicht ⟨μὴ⟩ einschieben 20 ἄει = ἄγει Sudh.

26 Quader aus dem unteren Gymnasium von Priene. Inschr. v. Priene 316 a.

Τῶν ἐφόρων· | Κλεομένους | Αὐγέου Κυρίου | Τυρταίου || Θηρικύωνος | Λυσάνδρου | Γυλίππου | Βρασίδα | Ἄγιδος || Δωριέως | Ὀθρυάδα | Ζευξιδάμου | Ζμινδάρου | Λεωτρεφίδου || Λεωνίδου.

„Der junge, der die namen der ‘ephoren’ einhauen sollte, hat sich die sache leicht gemacht. er nahm aus der spartanischen königsliste die bekannten namen Kleomenes, Agis, Leonidas, sowie dessen bruder Dorieus und Leotychides, den er sich als Leotrephides mundgerecht macht, dazu Zeuxidamos. diese namen standen bei Herodot; ebenso Othryadas, der held im kampfe um die Thyreatis. dazu nahm er den berühmten dichterhelden Tyrtaios, dessen gedichte er wahrscheinlich hatte auswendig lernen müssen, zwei aus Thukydides' geschichte des peloponnesischen krieges bekannte gestalten Brasidas und Gylippos und den bei Kyzikos gefallenen nauarchen Mindaros. nachweislich Ephoros ist von allen, soviel ich sehe, nur Brasidas im jahre 431/30 gewesen.“ Hiller von Gaertringen.

27 Schul-wachstafel aus der nekropole von Memphis. (Saggara). h. 0,177, br. 0,138, bestehend aus fünf beiderseitig mit wachs überzogenen tafeln. Kursivschrift aus der zeit des Diokletian oder Constantin herausg. v. H. Weil Mélanges Perrot 331. vgl. Grafton Milne Journ. hell. st. 28, 127. text auf taf. II^{v} und V^{r} .

Αἴας ἑαυτὸν ἔκταν Ἕκτορος ξίφει ὡς ἐστερήθη | τῶν Ἀχιλλέως ὅπλων. — Λίαν ὁ τλήμων ἔλαβεν | Παλαμήδης λυγρὰ ψευδηγόροις λόγοισι | τοῖς Ὀδυσσέως. — Γυναικὸς ἕνεκεν ἔπεσεν | Δαρδάνου πόλι[ς] χάριν ⟨Δυσ⟩[ελ]ένης τῆς πικρᾶς | Λακ(ω)νίδος; — [Δάφνης τὸ] δένδρον γέγονεν | παρ-

ϑένος [Δάφνη] φεύγουσα Φοίβου λέ(κ)τρα | Γρυνείου [δρόμῳ]. — [Ἴ]καρος ἔλεξεν κατα¦πεσὼν ἀπ' [αἰϑέρος]· Ὑψηλὰ μὴ κόμπαζε, | μὴ πέ[σ]ῃς μ[ακρ]ά.

1 εας — εκτονεεκ — ξιφιν 2 στερεϑητον . . ωπλων 3 εϑλημονελαβεν παραμηνης 4 γορυς λογυσιντυς 5 γυνεκ 6 λακον. 7 ηπαρϑενοι 8 φευουσαφυβ . . λευτ 8 γροιτου. die zahlreichen fehler vom schüler beim diktat gemacht. der text gehört zu den quasipoetischen exercitia nach rhetorischer schablone, die O. Crusius in den Mél. Nicol. 673 charakterisiert hat (O. Crusius G. A. Gerhard Mythol. Epigr. in einem Heidelberger Papyrus a. a. O. s. 615 f.).

28 a Diptychon aus Cairo. P. Jouguet G. Lefebvre, Bull. corr. hell. XXVIII (1904) 208 vgl. Crusius Phil. 64, 144.

seite A. Ὀργῆς ἕκατι κρυπτὰ μὴ 'κφάνῃς φίλου.

Kalligraphische übung, da der vers (Gnom. Monost. 416 vgl. Kock com. att. fr. II 536) viermal wiederholt ist.

28 b seite B.

Τί βλοσυροῦ κυανωπὸν ὕδωρ ἐπιβαίνετε [πόν]του
βύσσινα κολπώσαντες ἐφ' ὁλκάσι χίλια λαίφῃ;
τί πλόον ἐντύνεσϑε ταχεῖς ἐπὶ π(ά)τρια τείχη
μηδὲ γέρας νείμαντες ἐ(ν) ἀσπίσι πολλὰ καμόντος
εἰς ἀρετήν; ποῖον γὰρ ἀπείρεα μόχϑον ἀνύσσας
οὐκ ἔτλην; ποῖον δὲ δι' ἄρεος ἄνδρα κατά[ντη]
οὐ νυχ[ίαν] Πλούτωνος ἐς ἄκριτον [ἤ]λασα μοῖραν;

3 πίτρια 4 ἐς ἀσπ. 6 κατ' α[ἰχμήν] Weil bei Jouguet-Lefebvre κατά[ντη] Crusius. die verse (zeit des Nonnos?) sind dem schatten des Achilleus in den mund gelegt, worauf das wort λόγος am rand von v. 4 hindeutet. eine unleserliche zeile am schluss wird nach Crusius' vermutung die situation geschildert haben.

VOLLSTÄNDIGE SCHULHEFTE

29 Papyrus Bouriant n. 1. elf blätter (0,09×0,08) mit loch in der linken oberen ecke für den zusammenhaltenden faden. III—IV n. Chr. P. Jouguet und P. Perdrizet, Studien z. Palaeogr. u. Papyrkde. VI 148 f.

f. I p. 1 col. 1 αἴξ, βοῦς, γύψ, δρῦς, εὕς, Ζεύς, Ἧρ, Θρᾷξ, ἴς, κλώψ, λύγξ.
col. 2 μῦς, νοῦς, ξαρ *(sic)*, οὖς, πούς, ῥώξ, σῦς, τίς, ὗς, φῶς, χρώς.
col. 3 ψάρ, ὤ[ς], Ἄμ[μων], Αἴα[ς], Ἄτλ[ας], ἀκτ̣[ίς], Βία̣[ς], Βέ[λος], Βῶρος.

p. 2 col. 1 [γίγ(?)α]ς, [γῆρ]υς *oder* [Γαυρε]ύς, —, —ν, [δέν]δρον, —ης, [δαίμ]ων, [δέ]μας, [Ἔρ]ως, [Ἑρμ]ῆς, Ἕ[κ]τ[ω]ρ, —ρ . .

col. 2 Ζῆθος, Ζαγρεύς, Ζήνων, Ζήτης, Ἥρα, Ἥβη, Ἥρως, Ἠχώ, Θαλῆς, Θησεύς, Θέστωρ, Θόας.

f. II p. 1 col. 1 Ἶφις, ἶβις, Ἰώ, Ἰνώ, Κάλχας, Κηφεύς, Κάδμος, Κρέων, Λάδων, Λυγκεύς, Λάχης, Λίχας.

col. 2 Μάρω[ν], Μέμν[ων], Μαίω[ν], Μέντωρ, Νέσσος, Νέστωρ, Νιλεύ[ς], Νηρεύ[ς], Ξέρξης, ξουθός, Ξάνθος, ξένο[ς].

p. 2 col. 1 [Ὀϊ]λεύς, [Ὀρφ]εύς, [Οἰν]εύς, [οἴ]αξ, [Πη-λ]εύς, [Πε]νθεύς, [Περ]σεύς, [Πρ]ωτεύς, —ρος, —ω., —ος, —ος.

col. 2 σῶσον, Σιλεύς, Σόλων, Σίκων, Τυδεύς, Τηρεύς, Τεῦκρος, Τῖφυς, Ὕλλος, ὕμνος, ὕ[π]νος, Ὑμήν.

f. III p. 1 col. 1 Φῶκος, Φρῖ⟨ξο⟩ς, Φαίαξ, Φηγεύς, Χάροψ, χάριν, Χρύσης, Χαίρων, Ψαῦμις, ψῆφος, Ὦτος, Ὦρος.

col. 2 Ἀχιλλε[ύς], Αἰακός, Ἀθάμα[ς], Ἀντήν[ωρ], βάτραχ[ος], Βούσιρι[ς], Βιήνω[ρ], Βέλλερ[ος], Γανύκτω[ρ], Γοργίας, Γαλ[], Γ—.

p. 2 col. 1 [Δαίδ]αλος, [Δημ]έας, [Δη]μοφῶν, —νος, —τος, [Εὐμή]δης, [Εὔμηλος], —ος, [Ζά-κυ]νθος, [Ζωΐ]λος, [Ζέφ]υρος, —.

col. 2 Ἥφαιστος, Ἥλιος, Ἡρώδης, Ἡρακλῆς, Θέρσανδρος, Θούδιππος, Θάμυρις, Θερσίτης, Ἴφιδος, Ἴφικλος, Ἰάσων, Ἴκαρος.

f. IV p. 1 col. 1 Καλλίας, Κλεινίας, Κέρβε⟨ρ⟩ος, Καπανεύς, Λάμαχος, Λυσίας, Λεοντεύς, Λέανδρος, Μαρσύας, Μένανδρος, Μοσχίων, Μενεσθεύς.

col. 2 Νικο[κλῆς], Νικ[ίας], Νηρε[ύς], Ναύ[βολος?], Ξενοφῶν, Ξερξ[ήνη], Ξίσουθρος, Ξανθίππη, Ὅμηρος, Ὀφέλτ[ης], Οἰδίπους, Ο—.

p. 2 col. 1 [Πάτρο]κλος, [Πρίαμ]ος, —ωρ, [Πίν]δαρος, [Ῥ—]ος, Ῥ[ωμ]ύλος, [Ῥηξή]νωρ, [ῥαβ]-δοῦχος, [Σθέ]νελος, [Σκά]μαν[δ]ρος, [Σαρ]-πη[δών], —.

col. 2 Τήλεφος, Τιθωνός, Τυφωεύς, Τελαμών, Ὑριεύς, Ὑπέρης, Ὕθαλος (*sic*), Ὕελ«λ»ος, Φέρεκλος, Φορμίων, Φήριος, Φάληρος.

f. V p. 1 Χαρικλῆς, Χ(ρ)έμυλος, Χρόμιος, Χαιρεφῶν, Ψαύμιος, Ψηρίας, Ὠρίων, Ὤλενος.

p. 2 [Ἀγα]μέμνων, [Ἀν]τίλοχος, [Ἀγ]απήνωρ, [Ἀρί]σταρχος, —ραχίδης, [Βα]σιλίδης, [Βα]κχυ«λ»λίδης, —]ιλιδης, —θος, —ευς.

Zu der liste der monosyllaba ist nach Crönert Stud. VI 185 ein grammatisches handbuch zu hülfe genommen worden. die zwei- und mehrsilbigen namen gehören meist der sage, dann auch der geschichte, der jüngeren dichtung und dem leben an. vgl. auch Sonnenburg Human. Gymn. 1909, 202.

f. VI. VII[r]

1. Ἰδὼν μυῖαν ἐπάνω τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἶπεν· καὶ Διογένης παρασίτους τρέφει.
2. Ἰδὼν γ[υν]αῖκα διδα[σκ]ομένην γράμματα εἶπεν· οἷον ξίφος ἀκονᾶται.
3. Ἰδὼν γυν[α]ῖκα γυ[ν]αικὶ συμβουλεύουσαν εἶπεν· ἀσπὶς παρ' ἐχίδνης φάρμακον πορίζεται.
4. Ἰδὼν Αἰθίοπα καθαρὸν τρώγοντα· ἰδοὺ ἡ νὺξ τὴν ἡμέραν πνίγει.
5. Ἰδὼν Αἰθίοπα δὲ χέζοντα εἶπεν· οἷος λέβης τέτρηται.

1 vgl. Diog. Laert. VI 40 2. vgl. Diog. fr. 56

f. VII[v]—IX.

1. Ἀρχὴ μεγίστη τοῦ φρονεῖν τὰ γράμματα.
2. Βίος βίου δεόμενος οὐκ ἔστιν βίος. (Γνῶμ. μονοστ. 74)
3. Γέροντα τίμα τοῦ θεοῦ τὴν εἰκόνα.
4. Δένδρον παλαιὸν μεταφυτεύειν δύσκολον. (Com. Gr. fr. II 523 Kock)
5. Ἔρως ἁπάντων τῶν θεῶν παλαίτατος.
6. Ζήσ(ει)ς βίον κράτιστον ἢν θυμοῦ κρατῇς. (Γνῶμ. μον. 186)

7. Ἦθος πονηρὸν φεῦγε καὶ κέρδος κακόν. (Γνῶμ. μον. 204)
8. Θάλασσα καὶ πῦρ καὶ γυνὴ τρίτον κακόν. (ib. 231)
9. Ἴση λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης. (ib. 267)
10. Κάλλιστα φημὶ χρημάτων τὰ κτήματα.
11. Λαβὼν πάλιν δὸς ἵνα λάβῃς ὅταν θέλῃς. (vgl. Γνῶμ. μον. 317)
12. Μισῶ πένητα πλουσίῳ δωρούμενον. (Γνῶμ. μον. 360)
13. Νόμῳ τὰ πάντα γίνεται καὶ κρίνεται. (ib. 368)
14. Ξένους ξένιζε μήποτε ξένος γένῃ. (ib. 400)
15. Ὁ νοῦς ἐν ἡμῖν μαντικώτατος θεός. (vgl. Γνῶμ. μον. 434)
16. Πατὴρ ὁ θρέψας κοὐχ ὁ γεννήσας πατήρ.
17. Ῥᾴθυμος ἐὰν ἔσῃ πλούσιος πένης ἔσῃ. (Γνῶμ. μον. 472)
18. Σῶσον σεαυτὸν ἐκ πονηρῶν πραγμάτων.
19. Τὸν ἐλεύθερον δεῖ πανταχοῦ φρονεῖν μέγα. (Menander, Ἥρ. fr. 1)
20. Ὑπερηφανία μέγιστον ἀνθρώποις κακὸν. (Γνώμ. μον. 515)
21. Φίλους ἔχειν νόμιζε θησαυροὺς ἔχειν. (ib. 526)
22. Χάριν φίλοις εὔκαιρον ἀπόδος ἐμ μέρει.
23. Ψευδὴ(ς) διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται. (ib. 553)
24. Ὦ τῶν ἁπάντων χρημάτων πλείστη χάρις.

f. IX—XI. Babrius Prol. 1—11.

f. XIv [γένοιτο ε]ὐτυχῶς τῶι [τοῦτο ἔ]χοντι καὶ τῶι [σπουδῆι ἀν]αγινώσκοντι, [ἔτι μᾶλ]λον δὲ τῶι [πάντα νο]οῦντι. (So Crönert, Stud. VI 185)

Vgl. die formel auf christlichen grabinschriften von Aegypten εὐτυχῶς τῷ γράψαντι καὶ τῷ ἀναγιγνώσκοντι in der Introduction (Sect. V) zu Lefebvre, Recueil des inscriptions grecques-chrétiennes d'Egypte.

Über die fünf Diogenessprüche und das spruchalphabet s. Crönert s. 185. die Babriusverse nach einer vorlage, nicht nach diktat geschrieben, wie Sonnenburg a. a. o. 203 an dem fehler in v. 9 φιλον αὐτης (für φίλῳ ναύτῃ) nachweist.

30 Schulbuch bestehend aus acht holztafeln $10^5/_8$ in.$\times 3^3/_4$ in., verbunden durch seidene schnüre, fortlaufend paginiert α—π (μ und ν fehlt, weil eine tafel verloren ist), beschrieben nur sieben seiten (α—δ, η—ι). British Museum Add. m. s. 37533. F. G. Kenyon Journ. hell. stud. 29 (1909) 32 f. vgl. die meisterhafte analyse des inhalts von A. Brinkmann aus dem antiken schulunterricht, Rh. Mus. 65 (1910) 149 ff., ferner H. Lamer Neue Jahrb. f. Phil. 1909, 581 f. Internat. Wochenschr. 1909, 789.

α) Ἐπαφροδείτω{γ} τιμῶ τοῦτον δοξάζω τοῦτον πρεσβεύω τοῦτον γεραίρω τοῦτον σεμνύνω τοῦτον

ἀτιμάζω τοῦτον ἐξουδενίζω τοῦτον ὑβρίζω τοῦτον λοιδορῶ τοῦτον ὀνιδίσω τοῦτον ἐγκωμιάζω τοῦτον | ἐπαινῶ τοῦτον ἀποδέχομαι τοῦτον

καλῶ τοῦτον φωνέω τοῦτον ἐγκαλῶ τοῦτον ἐπικαλοῦμαι τοῦτον οὐ λέγεται ἐπικαλῶ μιζῶ τοῦτον ἐχθαίρω τοῦτον

ἀποστρέφομαι τοῦτον οὐ λέγεται ἀποστρέφω

βδελύττομαι τοῦτον οὐ λέγεται βδελύττω

φιλῶ τοῦτον ἀγαπῶ τοῦτον στέργω τοῦτον

φεύγω τοῦτον ἐκτρέπομαι τοῦτον

δίδωμι τοῦτο τούτω συγχορῶ τοῦτο τούτω παραχωρῶ τοῦτο τούτω προξενῶ τοῦτο τούτω χαρίζομαι τοῦτο τούτω ψηφίζομαι τοῦτο τούτω πρυτανεύω τοῦτο τούτω παρέχω τοῦτο τούτω ἀπονέμω τοῦτο τούτω

λαμβάνω τοῦτο δέχομαι τοῦτο προσΐεμαι τοῦτο

ἔχω τούτου

εὐπορῶ τοῦτον εὐτυχῶ τοῦτον πάθος οὐκ ἔχει

πλουτῶ οὐ λέγεται πλουτοῦμαι εὐδοκιμῶ πάθος οὐκ ἔχει

δέρω τοῦτον πλαιστῶ τοῦτον

β) παίω τοῦτον τύπτω τοῦτον ἀμύνομαι τοῦτον τιμωροῦμαι τοῦτον διαχρῶμαι τοῦτον ἀναιρῶ τοῦτον ἐκποδὼν ποιοῦμαι τοῦτον ἀποκτείνω τοῦτον

συναίρομαι τούτω ἐπαρκῶ τούτω ἐπικουρῶ τούτω βοηθῶ τούτω συμμαχῶ τούτω συναγωνίζομαι τούτω

ἐπαμύνω τούτω συνΐσταμαι τούτω συνλαμβάνομαι τούτω συμπνέω τούτω

ὑπεραγωνίζομαι τούτου ὑπερμαχῶ τούτου σώζω τοῦτον ῥύομαι τοῦτον φυλάσσω τοῦτον τηρῶ τοῦτον

νικῶ τοῦτον

περιγίγνομαι τούτου κρατῶ τούτου ἐπικαλοῦμαι τοῦτον οὐ λέγεται ἐπικαλῶ

περιέρχομαι τοῦτον τὸν τόπον περινοστῶ τοῦτον περιπολλῶ τοῦτον

βαδίζω περιεργάζομαι τοῦτο καταγκόπω τοῦτο κατα-

πτεύω τοῦτο ἀνιχνεύω τοῦτο ἐραυνῶ τοῦτο ζητῶ τοῦτο πολυπραγμονῶ τοῦτο ὠτακουστῶ τοῦτο

ὀργίζομαι τούτῳ οὐ λέγεται ὀργίζω μηνιῶ τούτῳ ἀγανακτῶ τούτῳ δυσχεραίνω τούτῳ μνησικακῶ τούτῳ χολιαίνομαι τούτῳ ἐπεξέρχομαι τούτῳ

ἄχθομαι ἐπὶ τούτῳ λυποῦμαι ἐπὶ τούτῳ ἀηδῶς ἔχω

γ) ἀναμιμνήσκομαι τοῦτο

ἀναπολλῶ τοῦτο ἀνανεοῦμαι τοῦτο ἀναφέρω τοῦτο

φαντάζομαι τοῦτο προορῶμαι τοῦτο ὀνειροπολλῶ τοῦτο

ἀκούω τούτου ἀκροῶμαι τούτου πυνθάνομαι τούτου

συνίημι τοῦτο νοῶ τοῦτο προσκαρτερῶ τούτῳ προσεδρεύω τούτῳ

προτρέχω τούτῳ ἐπιμελοῦμαι τούτου

φιλολογῶ φιλοπονῶ ἀπαγγέλω

ὁρῶ τοῦτον θεωρῶ τοῦτον βλέπω τοῦτον θεῶμαι τοῦτον

προστάττω τούτῳ κελεύω τούτῳ ⟦βασιλεύω τούτῳ⟧ ἄρχω τούτου βασιλεύω τούτου παρακελεύω τούτῳ

συμβουλεύω τούτου παραινῶ τούτῳ παρεγ(γ)υῶ τούτῳ

προτρέπομαι τοῦτον οὐ λέγεται προτρέπω παροξύνω τοῦτον ἀκονῶ τοῦτον ἐπαίρω τοῦτον ἀναιγείρω τοῦτον παρορμῶ τοῦτον

ἐρεθίζω τοῦτον

σωφρονίζω τοῦτον διδάσκω τοῦτον παιδεύω τοῦτον νουθετῶ τοῦτον

ἄγαμαι τοῦτον θαυμάζω τοῦτον

ζηλῶ τοῦτον μακαρίζω τοῦτον εὐδαιμονίζω τοῦτον

θέλω τοῦτον βούλομαι τοῦτον οὐ λέγεται βούλω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι τοῦτον

δ) διὰ σπουδῆς ἔχω τοῦτον προθυμῶ τοῦτον προσθῦμαι οὐ λέγεται προθυμῶ ἀντιποιοῦμαι οὐ λέγεται ἀντιποιῶ

ἀντιλαμβάνομαι τούτου ἐφίεμαι τούτου ὀρέγομαι τούτου

δωροῦμαι τοῦτον χαρίζομαι τοῦτον φιλοτιμοῦμαι τοῦτον

παραλαμβάνω τοῦτον παραδέχομαι τοῦτον ξενίζω τοῦτον προξενῶ τοῦτον

τρέφω τοῦτον αὐξάνω τοῦτον προβιβάζω τοῦτον σπένδω οὐ λέγεται σπένδομαι ἐπίγομαι οὐ λέγεται ἐπίγω κατεπίγω τοῦτον

διώκω τοῦτον
καταλαμβάνω τοῦτον 180
παρακαλῶ τοῦτον λιτανεύω τοῦτον οὐ λέγεται λιτανεύομαι
δέομαι τούτου ἀντιβολῶ τοῦτον ἱκετεύω τοῦτον 185
γράφω τούτῳ ἐπίσταμαι τούτῳ
ἀσπάζομαι τοῦτον προσκυνῶ τοῦτον μιμοῦμαι τούτου 190
οὐ λέγεται μιμῶ
αἰτιῶμαι τοῦτον μέμφομαι τοῦτον προφισίζομαι τοῦτον 195
φέρω τοῦτον ἄγω τοῦτον
ἕλκω τοῦτον εὕρω τοῦτον
ἐλέγχω τοῦτον πνίκω τοῦτον καταδυσσωπ[ῶ] τοῦτον 200
αἰτοῦμαι τοῦτον αἰσχύνομαι τοῦτον οὐ λέγεται αἰσχύνω 205
καταισχύνω τοῦτον
⟦νοσῶ τοῦτο⟧ ἀρρωστῶ ἀσθενῶ νωθρεύω 210
ἀγοράζω τοῦτο ὠνοῦμαι τοῦτο
ἀφισβητῶ τούτῳ φιλονικῶ τούτῳ διαφέρομαι τούτῳ 215
διαπληχθίζομαι τούτῳ
φλυαρῶ τοῦτον φληναφῶ τοῦτον
καταφλυαρῶ τούτου εὐαγγελίζω τοῦτον 220
ὑποβάλλω τούτῳ ἀναλαμβάνω τοῦτον ἀνακτῶμαι τοῦτον 225

Blatt ε ist leer.

Blatt ζ ist leer.

η) τὸ ᾱ δίσημον τὸ β̄ μέσον τὸ γ̄ μέσον τὸ δ̄ μέσον 230
τὸ ε̄ βραχύ τὸ ζ̈ διπλοῦν τὸ η̄ μακράν [*sic*] τὸ ϑ̄ δασύ 235
τὸ ῑ δίσημον τὸ κ̄ ψιλόν τὸ λ̄ ὑγρὸν καὶ ἀμετάβαλον
τὸ μ̄ ὑγρὸν καὶ ἀμετάβαλον τὸ ν̄ ὑγρὸν καὶ ἀμετάβαλον 240
τὸ ξ̄ διπλοῦν τὸ ō βραχύ τὸ π̄ ψιλόν τὸ ρ̄ ὑγρὸν καὶ ἀμε-
τάβαλον τὸ σ̄ ἡμίφωνον τὸ τ̄ ψιλόν τὸ ῡ δίσημον τὸ φ̄ δασύ 245
τὸ χ̄ δασύ τὸ ψ̄ διπλοῦν τὸ ω̄ μακρόν 250

τί καινὸν ἐν βίῳ καὶ παράδοξον; ἄνθρωπος. τίς ἡ τῶν
πραγμάτων διδαχή; πεῖρα. τί τὸ ἡδὺ ἐν βίῳ; τὸ εὐθυμεῖν;
τί πεῖθον τὸν ἄνθρωπον; λόγος. τί τὸ ἐν βίῳ ἰσχυροῦν; 255
πλοῦτος καὶ ἀρετή. τίς ἡ τοῦ βίου πρᾶξις; καιρός. τί τὸ
ἐν καιρῷ ὠφέλιμον; λῆμμα. τί τὸ ἄφθονον ἐν βίῳ; φιλοσοφία.
τί ἡδὺ ἐν βίῳ ὃ χρὴ φεύγειν; γυνή. τί πονηρὸν ἐν βίῳ; ζῆλος. 260
τί τὸ ἐν ἴσῳ πλεονάζον; φρόνησις. τί γνώμης κάλλιον; τύχη.

τί πλούτο(υ) ἀναγκαιότερον; φρονιμότης. τίς ἡ τῆς φύσεως κρίσις; ἀνάγκη ἢ ἐπιθυμία. τί τὸ μὴ σιγχαῖνον τὸν βίον; ἐλπίς. τί τὸ εὔσχημον ἐν βίῳ; πίστις. τί τὸ διαβάλλον τὰς φύσις; γλῶσσα ἢ πάθος.

ϑ) τί τὸ τὰ χρήσιμα βλάπτειν [*sic*]; πόρου ἀσωτία. τί τὸ τοῖς θεοῖς ἀρέσκον; δίκαιον. τί τὸ ἐν κακοῖς γενόμενον ἀγαθόν; τόλμα ἢ βίος. τί παιδεύσι τὸν ἄνθρωπον; ἀνάγκη ἢ χρόνος. τί τὸ πρόσωπον ἄσχημα τοῦ βίου; πόνος. τίς ἡ μάθησις τῶν καιρῶν; τέλος.

τὸ ὄφρα καὶ τὸ ὅπως καὶ τὸ ἵνα καὶ τὸ ἐὰν τίνι συντάσσεται; τῇ ὑποτακτικῇ. τὸ ἂν καὶ τὸ εἴθε τίνι συντάσσεται; τῇ εὐκτικῇ. μετὰ τὴν μετοχὴν τὸ ῥῆμα οἷον ἐλθὼν ἀπήγγειλα ἐὰν εἴπης τὸ ῥῆμα ἐπενέγκον τὸ ἀπαρέμφατον οἷον βούλομαι γράψαι βούλομαι ἀπαγγεῖλαι.

κύριον ὄνομα οἷον Ἀγαμέμνων Ἀλέξανδρος Μενέλαος Ἀχιλλεύς Διομήδης Ὀδυσσεύς Σθενέ[λαος].

ἐρωτηματικὸν ὄνομα οἷον τίς ποῖος ποδαπός.

ἀοριστικὸν ὄνομα οἷον ὅσος οἷος ·/. ἀοριστικὸ[ν] ὁποῖος ὁπόσος ·|. πατρωνυμικὸν ὄνομα οἷον Πηλείδης Ἀτρείδης Πηλείων Ἀτρείων Νεστορίδης Πριαμίδης Δευκαλίδης Τελαμώνιος / κλητικὸν ὄνομα οἷον Νηλήιος ἵππος Ὀδυσσήιος οἶκος Ἀχιλλήια ὅπλα ·/. ὑπογοριστικὸν [*sic*] ὄνομα οἷον Ὀδυσσίσκος Ἀχιλλίσκος παιδάριον παιδίστη [*sic*] Φωκίων Γαννίων. συγκριτικὸν ὄνομα οἷον ὀξύτερος σφοδρότερος καλλείων ἀμείνων βραχείων ·/. ὑπερβολικὸν ὄνομα οἷον ὀξύτατος σφοδρότατος ταχύτατος.

ι) ἐπιθετικὸν ὄνομα οἷον καλός λευκός εὐειδής εὐφυής δυσιδής φόξος ἀνδρός δειλός. προσηγορικὸν ὄνομα οἷον ἄνθρωπος θηρίον ἵππος ὄνος βοῦς οἶκος τράπεζα. πῶς πρός τί ἔχον ὄνομα οἷον πατήρ υἱός ἀδελφός μήτηρ ἀδελφή συγγενής φίλος γαμβρός πενθερός θυγάτηρ γυνή. ἀπολελυμένον ὄνομα οἷον ταχύς σφοδρός βραχύς ὀξύς / παρώνυμον ὄνομα οἷον Θέων Φίλων Ἑρμαῖος Ἡρακλείδης / παραγωγὸν τὸ καὶ ῥηματικὸν οἷον νοήμων φρόνιμος καλήτωρ / ἐτοιμολογικὸν ὄνομα οἷον ὑποπόδιον προσκεφάλαιον / ἐθνικὸν ὄνομα οἷον Ἕλλην Φρύξ Πέρσης Λακεδαιμόνιος.

ὁμοιωματικὸν ὄνομα οἷον τηλικοῦτος τοσοῦτος τοιοῦτος / πεποιημένον ὄνομα οἷον φλοῖσβος ῥυζός ὀρυμαγδός κολοσυρτός / περιληπτικὸν ὄνομα οἷον στρατός ὁ χορός ὄχλος βουλή ἀγών ἐκκλησία ·/. συνώνυμον ὄνομα οἷον αἴθουσα ἡ στοά κίων ὁ στύλος ἄορ ξίφος ἄλοχος γυνή ὁμώνυμον ὄνομα οἷον Αἴας ὁ Τελαμώνιος καὶ (Αἴ)ας Οἰλέως καὶ μῦς θαλάσιος καὶ γηγενής ὁμοίως κύων ὄνος καὶ κύων χερσός.

τέλος ἔχει τὸ κύριον ὄνομα

ὀρθή· εἶπεν γενική· λόγος ἀπομνημονεύεται εἰπόντος δοτική· ἔδοξεν εἰπεῖν αἰτιατική· φασὶν εἰπεῖν κλητική· σύ ποτε εἶπας καὶ δυικῶς· ὀρθή· εἰπάτην γενική· λόγος ἀπομνημονεύεται εἰπόντοιν δοτική· ἔδοξεν εἰπεῖν αἰτιατική· φασὶν εἰπεῖν.

1—227 s. α—δ „verzeichnis von 207 verben, die — abgesehen von einigen intransitiven und wenigen anderen — mit vermerken über die von ihnen regierten kasus versehen und ohne bestimmtes anordnungsprinzip im groben zu synonymen gruppen zusammengefasst sind“. „hie und da fliesst eine warnung vor falschem gebrauch des genus verbi ein“. die einteilung der texte, welche im original durch die paragraphoslinie — zwischen den zeilen gemacht ist, gibt unser druck durch alinea wieder. 1 γ wohl als schreibfehler zu tilgen 20 μιζῶ = μισῶ vgl. Crönert Memoria Hercul. p. 95, 4 Mayer Gramm. 204b 50 lies παλαιστῶ 84 περιπολῶ vgl. 202 u. umgekehrt z. 123 87 κατακόπτω 160 προθυμοῦμαι. 195 προφασίζομαι hinter 251 keine paragraphoslinie.

252 s. η—ι „aufzählung der buchstaben des alphabets mit angabe phonetischer eigenschaften der ihnen entsprechenden laute (z. 228—251), ferner 22 sentenzen in form von frage und antwort (z. 252—273), sodann regeln über den gebrauch der modi nach konjunktionen und verben (s. 274—280), nach verschiedenen gesichtspunkten aufgestellte und mit beispielen erläuterte klassifikation der ὀνόματα (z. 281—317 vgl. Dionys. Thr. s. 25f. U.).“ Brinkmann. die bedeutung der formeln z. 320—329 ergibt sich aus dem übungssatze auf taf. 22 und ist von Brinkmann Rh. Mus. 65, 151f. entwickelt. 263 τί in τίς geändert 296 lies ἁδρός

Frommannsche Hofbuchdruckerei (Hermann Pohle) in Jena. — 3823

20 ANTIKE FLUCHTAFELN, ausgewählt und erklärt von Prof. Dr. Richard Wünsch. 28 S. 0.60 M.

21 DIE WITTENBERGER U. LEISNIGER KASTENORDNUNG 1522, 1523, herausg. v. Prof. Lic. H. Lietzmann. 24 S. 0.60 M.

22/23 DIE JÜDISCH-ARAMÄISCHEN PAPYRI VON ASSUAN sprachlich u. sachl. erklärt von Lic. Dr. W. Staerk. 39 S. 1.00 M.

24/25 MARTIN LUTHERS geistliche Lieder herausgegeben von Prof. Dr. Albert Leitzmann. 31 S. 0.60 M.

26/28 LATEINISCHE CHRISTLICHE INSCHRIFTEN mit einem anhang jüdischer inschriften, ausgewählt und erklärt von Prof. Dr. Ernst Diehl. 48 S. 1.20 M.

29/30 RES GESTAE DIVI AVGVSTI, herausgegeben und erklärt von Prof. Dr. Ernst Diehl. 2. Aufl. 40 S. 1.20 M.

31 ZWEI NEUE EVANGELIENFRAGMENTE, herausgegeben und erklärt von H. B. Swete. 15 S. 0.40 M.

32 ARAMÄISCHE URKUNDEN zur Geschichte des Judentums im VI und V Jahrhundert vor Chr., sprachlich und sachlich erklärt von Prof. Lic. Dr. W. Staerk. 16 S. 0.60 M.

33/34 SUPPLEMENTUM LYRICUM, neue bruchstücke von Archilochus Alcaeus Sappho Corinna Pindar, ausgewählt und erklärt von Prof. Dr. Ernst Diehl. 2. Aufl. 44 S. 1.20 M.

35 LITURGISCHE TEXTE III: Die konstantinopolitanische messliturgie vor dem IX jahrhundert: Uebersichtliche zusammenstellung des wichtigsten quellenmaterials von Dr. Anton Baumstark. 16 S. 0.40 M.

36 LITURGISCHE TEXTE IV: Martin Luthers Von ordnung gottesdiensts, Taufbüchlein, Formula missae et communionis 1523 herausgegeben von Prof. D. Hans Lietzmann. 24 S. 0.60 M.

37 LITURGISCHE TEXTE V: Martin Luthers Deutsche Messe 1526, herausgegeben von Prof. D. Hans Lietzmann. 16 S. 0.40 M.

38/40 ALTLATEINISCHE INSCHRIFTEN von Prof. Dr. Ernst Diehl. 64 S. 1.80 M.

41/43 FASTI CONSULARES IMPERII ROMANI von 30 v. Chr. bis 565 n. Chr. mit Kaiserliste und Anhang bearbeitet von Willy Liebenam. 128 S. 3 M., gbd. 3.40 M.

44/46 MENANDRI reliquiae nuper repertae herausgeg. von Prof. Dr. Siegfried Sudhaus. 65 S. 1.80 M., gbd. 2.20 M.

47/49 LATEINISCHE ALTKIRCHLICHE POESIE ausgewählt von Prof. D. Hans Lietzmann. 64 S. 1.50 M.

50/51 URKUNDEN ZUR GESCHICHTE DES BAUERNKRIEGES UND DER WIEDERTÄUFER herausgegeben von Dr. H. Böhmer. 36 S. 0.80 M.

52/53 FRÜHBYZANTINISCHE KIRCHENPOESIE I: Anonyme hymnen des V—VI jahrhunderts. ediert von Dr. Paul Maas. 32 S. 0.80 M.

54 KLEINERE GEISTLICHE GEDICHTE DES XII JAHRHUNDERTS herausgeg. von Albert Leitzmann. 30 S. 0.80 M.

55 MEISTER ECKHARTS BUCH DER GÖTTLICHEN TRÖSTUNG UND VON DEM EDLEN MENSCHEN (LIBER BENEDICTUS), herausgegeben von Philipp Strauch. 51 S. 1.20 M.

56 POMPEIANISCHE WANDINSCHRIFTEN UND VERWANDTES ausgewählt von Prof. Dr. Ernst Diehl. 60 S. 1.80 M.

57 ALTITALISCHE INSCHRIFTEN herausgegeben von H. Jacobsohn. 32 S. 0.80 M.

58 ALTJÜDISCHE LITURGISCHE GEBETE herausgegeben von Prof. D. W. Staerk. 32 S. 1.00 M.

59 DER MIŠNATRAKTAT BERAKHOTH IN VOKALISIERTEM TEXT herausgeg. von Prof. D. W. Staerk. 16 S. 0.60 M.

60 EDWARD YOUNGS GEDANKEN ÜBER DIE ORIGINALWERKE in einem schreiben an Samuel Richardson übersetzt von H. E. v. Teubern, hrsgeg. von Kurt Jahn. 46 S. 1.20 M.

61 LITURGISCHE TEXTE VI: Die Klementinische liturgie aus den Constitutiones apostolorum VIII mit anhängen herausg. von Prof. D. Hans Lietzmann. 32 S. 0.80 M.

62 VULGÄRLATEINISCHE INSCHRIFTEN herausgeg von Prof. Dr. Ernst Diehl. 180 S. Brosch. 4.50 M., geb. 5.— M.

63 GOETHES ERSTE WEIMARER GEDICHTSAMMLUNG mit varianten herausgeg. von Albert Leitzmann. 35 S. 0.80 M. geb. 1.20 M.

64 DIE ODEN SALOMOS aus dem syrischen übersetzt, mit Anmerkungen von A. Ungnad u. W. Staerk. 40 S. 0.80 M.

65 AUS DER ANTIKEN SCHULE. Sammlung griechischer texte auf papyrus holztafeln ostraka, ausgewählt und erklärt von Dr. Erich Ziebarth. 23 S. 0.60 M.

In Vorbereitung befinden sich:

W. Heraeus, Die taxordnung des Diokletian.
H. v. Arnim, Supplementum Euripideum.
R. Wünsch, Auswahl aus zauberpapyri.
A. Goetze, Frühneuhochdeutsches glossar.
F. Richter, Lateinische sacralinschriften.
W. Süss, Aristophanes Frösche mit scholien.
H. Grégoire, Griechische christliche inschriften.
E. Diehl, Altlateinische dichter (Livius Andronicus, Naevius, Ennius, Lucilius, Accius usw.)

u. a. m.

Frommannsche Hofbuchdruckerei (Hermann Pohle) in Jena. — 3823